

PAÁL LÁSZLÓ (1846-1879)

Tájkép juhokkal, Radvány, 1869. augusztus | *Landscape with Sheep, Radvány, August 1869*

Olaj, vászon | Oil on canvas, 84,5 x 68,5 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Paál László.1869.

Kezdő ár | Starting price: 18 000 000 Ft / 51 429 EUR
Becsérték: 30 000 000 – 40 000 000 Ft
Estimate: 85 714 – 11 4286 EUR

PROVENIENCIA | PROVENANCE:

■ egykor Dr. Horváth Géza tulajdonában (1927)

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

■ Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Műtárlata, 1870, (kat. n.)
■ Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, Magyar Táj- és Életkép Kiállítás, Budapest, Múcsarnok, 1927. január – február (kat. 26. *Erdő szélén - Tájkép*)

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

■ Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, Magyar Táj- és Életkép Kiállítás katalógusa, Budapest, 1927, o. n. (*Tájkép*)
■ Magyar Művészet, 1927/1, 10. oldal (*Erdő szélén*, Dr. Horváth Géza úr tulajdona)
■ Művészeti Szalon 1930/8-9-10. szám, 7. oldal (*Tájkép juhokkal* címen)
■ Bényi László: Paál László, Budapest, Képzőművészeti Kiadó, 1979, (kat. 5.)
■ Bényi László: Paál László, Budapest, Képzőművészeti Kiadó, 1983, (kat. 8. *Birkanyó*, 1869 címmel)

L. de. Paál

1. Jean-Francois Millet: *Boglyák ősszel, 1873*

2. Constant Troyon: *Legelő tehenek, 1850-es évek*

3. Camille Corot: Tópart, 1865 körül magántulajdon

4. Charles Daubigny: Villerville melletti táj, 1874

Lázár Béla rendkívüli forrásértékű Paál László-monográfiájában olvasható, hogy a fiatal művész 1868-ban szerzett betegségéből felépülve, a következő év elején már ismét a bécsi társasági élet egyik kedvenceként látogatott bálókba, járt színházakba és műkiállításokra. Nyáron a berzovai családi fészekbe való hazatérését követően, barátaival nagy kirándulásokat tett a Maros menti erdőkben. Paál még ezen a nyáron „váratlan meghívást kap a gróf Károlyi családnak, hogy Radványban tanítsa rajzolni a grófkisasszonyokat. A meghívást elfogadja és augusztus havát ott tölti. A tanítás napi 2-3 óráját foglalja le, a többi időben szorgalmasan dolgozott. A hegyes-völgyes vidék érdeklődésének középpontja most is. »A vidék – írja nővérének – igen hasonlít a miénkhez, csak hogy nincs szemem előtt a szép szőke Maros, nincsenek oly erdők, mint nálunk, oly közel.« Az erdő szeretetének első megnyilatkozása. Szeptemberben a grófi család Svájcba utazott, ő ezalatt Tátrafüredre ment...” (Lázár, 1929, 53.)

Paál tehát 1869 nyarán Radványban dolgozott, itt festett műveinek száma az idő szűköségét és a művész munkamódszerét is figyelembe véve, semmiképp sem lehetett 3-4 olajképnél több. A most aukcióra kerülő képpel egyidőben született és azonos műcsoportba tartozó Paál-művek száma tehát igen csekély. Párdarabjai az *Erdő belseje* (1869, MNG), a *Falusi ház* (1869, MNG) és a *Domboldalon* (1869, mgt.). Ez mindössze négy mű, melyek közül kettő már közgyűjteményben található. Lázár feljegyzései szerint Paál 1869-ben alkotott képei közül kettőt kiállított az őszi pesti műtárlaton. „1868-ban résztvett a pesti tárlaton kartonjaival, amelyek azonban nem keltek el. 1869-ben már olajfestményekkel vett részt, Radványi parkrészt s egy *Tájkép* címűekkel (kér az előbbiért 80, az utóbbiért 250 forintot), de ezekből sem kél el egyik sem.” (Lázár, 1929, 53.) A képméretes és a megadott árak összevetése alapján, a nagyobb

értékű és így méretében is tekintélyesebb, már említett *Erdő belseje*, (90 x 62,5 cm, MNG), és a most felbukkant *Tájkép juhokkal* (84,5 x 68,5 cm) valamelyike esetleg azonosítható az 1869-ben nyilvánosan bemutatott *Tájképpel*. Ennél azonban, a mű történetére vonatkozó és azonosítását szolgáló forróbb nyom is található.

Szintén Lázár említi, hogy 1869-től a fiatal művész rendkívül szorító anyagi körülmények közé került, akit családja a továbbiakban már nem tudott támogatni. „A telet tehát kihúzta valahogy, de tavasz felé már tarthatatlan volt az állapota és folyamodott a képzőművészeti társulathoz elélegért, mert helyzete oly nyomasztó – írja –, hogy az előleget nem nélkülözheti. Május 2-án meg is kapja és ez évben ismét két képet állít ki. Egy *Berzova* és egy *Tájkép juhokkal* címűt. (Kér az előbbiért 200, az utóbbiért 250 frtot). Ez utóbbi képre vonatkozóan kapja *Telepy Károlytól*, az *Országos Magyar Képzőművészeti Társulat* akkori titkárától a következő levelet: »Tekintetes Paál László úrnak, A folyó hó 9-én egybegyűlt jury, a T. uraságod által beadott 250 frt-ra tartott, 858. sz. alatti nagy darab tájképet 180 frt-ért, a VI. sorsolásra szintén megvételre ajánlta, szíveskedjék engem forduló alkalommal értesíteni, hogy ezen árban megnyúszik-e? Tisztelettel *Telepy Károly* s. k. titkár, Pesten, 1870. évi VI/10.« *Persze, hogy megnyugodott*” – kommentálta ezt nem csekély iróniával Lázár Béla. (Lázár, 1929, 55-56.) A Lázár által említett és Paál által 1870-ben kiállított *Berzova* teljes bizonyossággal azonosítható a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében lévő, *Falusi ház* (1869) címen leltárba vett képpel; a *Tájkép juhokkal* pedig épp ilyen megalapozottan egyeztethető a most aukcióra kerülő művel. Ezzel a kutatás számára eddig ismeretlen, a művész által adott eredeti képcímek is ismertté váltak.

„Van Gogh-nak egy többször idézett mondanásban szerepel az a megindult magabaszállás, melyet a festő akkor érez, ha a természet tökéletes

alkotásából újat akar létrehozni. Ezt a szinte szent áhítatot a természet fensége előtt, ezt az ihletes megindulást, melynek teljes katarziszt majd a kép adja meg, senkinél se érezzük olyan mértékben, mint Paálnál. Ebből fakad képeinek komoly monumentálisága. Hiányzik belőle minden idegenből kölcsönzött pátosz, minden deklamálás és póz. A természet pátoszáat ragadja meg, ebben találja meg élményeinek ekvivalensét s kielégülését” – fogalmazta meg Zádor Anna művészettörténész azt a gondolatot, melyet Paál László művészetének méltatói így vagy úgy, de egymással mindenkor összecsengő módon hirdettek. S bár Paál festészetének java a francia képzőművészetnek is része, mivel képeinek jelentős számú remekét Barbizonban alkotta meg (halálát követően képei a francia barbizoni mesterek, Daubigny, Dupré és Diaz műveiként is feltűntek), de a székelly származású festő első inspirációit szülőföldje tájain barangolva szerezte, tehát művészi alapállása elvitathatatlanul hazai élményekben gyökerezik. Paál első pillanatra puritán egyszerűségű, ám eszköztárát tekintve rendkívül összetett, és mesterien átgondolt festészete joggal tart igényt az európai jelzőre. René Jullian a párizsi Sorbonne egyetem professzora úgy fogalmazott, hogy Paál „művésze alapvetően romantikus és úgy gondolom, hogy ebben megtalálható a magyar szellemiség lényegének kifejezése; annak a magyar géniusznak, melyet más festők is feltárnak számunkra, de még egyszerűbben talán a zeneköltők. Paál László ily módon egyik legautentikusabb bizonyossága azoknak a művészi kapcsolatoknak, amelyek gyakran kötötték össze – még a középkortól kezdődően – Magyarországot és Franciaországot.”

Paál László csodálatos, és tragikusan rövid művészpályája pontosan azokkal az említett korai képeivel indult, melyek egyik ritka és gyönyörű darabja az eredeti címén *Tájkép juhokkal*.

RUM ATTILA